

Wybrane metody aktywizujące

Referat na konferencję Zespołu Nauczycielskiego
w Zakładzie Poprawczym i Schronisku dla Nieletnich w Raciborzu

Opracował:
mgr Rafał Lazar

Racibórz 2008

Podział metod nauczania na metody tradycyjne i tzw. metody aktywizujące ma umowny charakter. W ogóle problem podziału i kategoryzacji metod nauczania, strategii i technik jest ciągle w dydaktyce otwarty. Istotą metod aktywizujących jest przesunięcie środka ciężkości zdarzeń zachodzących na lekcji z aktywności nauczyciela na aktywność ucznia. Zgodnie z piramidą zapamiętywania bezpośrednia aktywność zarówno intelektualna jak i manualna sprzyja przyswajaniu wiedzy oraz jej strukturyzacji. Metody aktywizujące mają na celu taki właśnie efekt. Nie oznacza to oczywiście, że w codziennej praktyce powinniśmy zaniedbywać metody tradycyjne, oparte na rzetelnym podaniu wiadomości i ich egzekwowaniu.

Tradycyjne metody tj. wykład mogą również okazać się bardzo efektywne pod warunkiem spełnienia kilku prostych warunków.

WYKŁAD

Cechy dobrego wykładu:

1. Ramy wykładu.
2. Głos, mimika, gestykulacja.
3. Oszczędność dygresji.
4. Wyznacz szkielet wypowiedzi, ale nie stosuj dokładnego planu, pozwól sobie przerywać, zadawać pytania, wzmacniaj zadawanie pytań.
5. Kontakt wzrokowy.
6. Definicje (niezrozumiałe przez zrozumiałe).
7. Porządek wypowiedzi (zapis ważniejszych terminów na tablicy).
8. Czas wykładu maksymalnie 15 -20 minut.

Ważniejsze błędy:

1. Chaos wypowiedzi, nadmierna dygresyjność.
2. Krytykowanie postawionych pytań, obawa przed zaburzeniem toku wypowiedzi.
3. Zbyt długie zdania.
4. Czytanie tekstu z podręcznika.

PRACA Z TEKSTEM

Aktywna praca z tekstem polega na kilku etapach:

1. Uświadomienie sensu.
2. Wstępne czytanie tekstu, wyłapywanie słów niezrozumiałych.
3. Czytanie właściwe – poszukiwanie w tekście właściwych informacji, robienie notatek.
Pytania do tekstu: (różnicowanie poziomu trudności – motywacja; uszczegółowienie pytań).
4. Odpowiedzi na pytania – próba podsumowania.

DYSKUSJA

Dyskusja to sposób rozwiązywania problemów, sztuka wyrażania własnego zdania, trening dyscypliny wypowiedzi, dyscypliny czasowej i szacunku dla przekonań innych.

Rodzaje dyskusji:

1. Dyskusja o charakterze wolnym - rozpoczyna się zaraz po podaniu tematu i ma charakter spontaniczny, wykorzystuje chwilowe nastroje czy emocje.
2. Dyskusja sterowana np. panelowa – kilka osób przygotowuje wystąpienia na wcześniej zadany temat. Ich zadaniem jest zdobycie stronników spośród słuchaczy. W dyskusji właściwej ścierają się góry stronnictw. Tutaj pierwiastek emocjonalny jest słabiej reprezentowany, ale lepsza jest podbudowa merytoryczna.

Dyskusja wymaga sztywnych i jasnych reguł:

- Tylko jeden ma głos w danym czasie;
- Limit czasu/ ilości wypowiedzi;
- Warunek związku z tematem;
- Należy unikać bieżącej oceny prezentowanych postaw (szczególnie przez nauczyciela).

BURZA MÓZGÓW (metoda Osborne)

Rozwiązywanie problemów z zastosowaniem „burzy mózgów” wymaga przejścia przez 6 etapów:

1. Zdefiniowanie problemu – powinna panować pełna demokracja, każdy ma prawo wypowiedzi, nikt nikomu nie przerywa.
2. Burza mózgów czyli poszukiwanie rozwiązań – każdy uczestnik podaje jeden pomysł, nikt nie krytykuje pomysłów innych, zapisujemy rozwiązania.
3. Ocena i dyskusja rozwiązań – na tym etapie chodzi o usunięcie pomysłów nierealnych i absurdalnych, nie mających szans powodzenia. Decyzje podejmuje wspólnie wszyscy uczestnicy.
4. Wybór rozwiązania – szukamy rozwiązania, które zaakceptują wszyscy uczestnicy. Jeśli nie to wracamy do etapu 2.
5. Wprowadzamy w życie wybrane rozwiązanie – trzeba odpowiedzieć na dwa pytania: Co jest potrzebne, aby rozwiązania wcielić w życie? Kto, jak i co robi w związku z tym?
6. Działanie i sprawdzanie jak przyjęte rozwiązanie sprawdza się w praktyce – ważne jest, aby po wyznaczonym okresie przedyskutować efekty wprowadzenia rozwiązania w życie. Jeśli się nie powiodło możemy wrócić do etapu 4 i wybrać alternatywne rozwiązanie lub do punktu 2 i zacząć wszystko od nowa.

METAPLAN

Jest to metoda planszowa, nadająca się doskonale do pracy zespołowej. Metaplan uczy rozwiązywania problemów poprzez wyszukiwanie najlepszych (naszym zdaniem), znanych rozwiązań. Pracując tą metodą wypełniamy pola planszy:

JAK JEST? opisujemy aktualny stan rzeczy	JAK POWINNO BYĆ? Opisujemy nasze oczekiwania, nasz cel
DLACZEGO JEST TAK JAK JEST? szukamy przyczyn istnienia obecnego stanu rzeczy	CO TRZEBA ZROBIĆ ŻEBY BYŁO TAK JAK BYĆ POWINNO? Ustalamy listę najlepszych rozwiązań

